

STEFANIA AUCI

SISILIAN LEIJONAT

sitruuna

STEFANIA AUCI

SISILIAN LEIJONAT

Tarina Florion perheen vaiheista - I

Romaani

Suomentanut Taru Nyström

sitruuna

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo del Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano.

Tämä kirja on suomennettu Italian ulkoasiain ja kansainvälisen yhteistyön ministeriön käännöstuen avulla.

Suomentajan työtä ovat tukeneet:
Taiteen edistämiskeskus
WSOY:n kirjallisuussäätiö

Italiankielinen alkuteos *I leoni di Sicilia*

Copyright © Stefania Auci

Edizione pubblicata in accordo con

Donzelli Fietta Agency s.r.l.s.

© 2019 Casa Editrice Nord s.u.r.l.

Gruppo editoriale Mauri Spagnol

Published in the Finnish language by arrangement with Nordik Literary Agency, France.

ISBN 978-952-7343-43-2

Painopaikka ScandBook UAB, 2021

Sitruuna Kustannus Oy
www.sitruunakustannus.fi

Federicolle ja Eleonoralle:
rohkeudelle, holtittomuudelle, pelolle ja hulluudelle
jotka yhdistivät meitä kadotettuina ja
uudelleen löydettyinä päivinä.

*Voitto meni meiltä,
mut kaikki ei - ei järkkymätön tahto,
ei kostonhimo, sammumaton viha,
ei taipumaton rohkeus ja uhma:
se voittamattomuutta todistaa.*

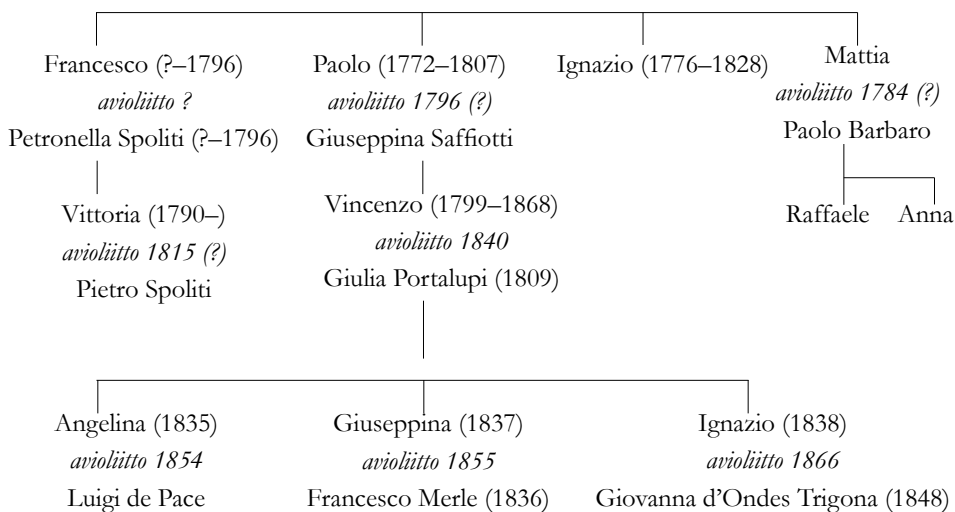
JOHN MILTON
Kadotettu paratiisi
Suomentanut Yrjö Jylhä

FLORION PERHEEN SUKUPUU 1723–1868

Vincenzo Florio (1723–?)

avioliitto 1753

Rosa Bellantoni (?–1783)

SISÄLLYS

Prologi (Bagnara Calabria, 16 lokakuuta 1799)	11
Mausteet (marraskuu 1799 – toukokuu 1807)	29
Silkki (kesä 1810 – tammikuu 1820)	119
Kaarna (heinäkuu 1820 – toukokuu 1828)	185
Rikki (huhtikuu 1830 – helmikuu 1837)	221
Pitsi (heinäkuu 1837 – toukokuu 1849)	311
Tonnikala (lokakuu 1852 – kevät 1854)	399
Hiekka (toukokuu 1860 – huhtikuu 1866)	447
Epilogi (syyskuu 1868)	487
Käitokset	494

Prologi

Bagnara Calabria, 16. lokakuuta 1799

Cu nesci, arrinesci.

”Jos haluaa onnistua, on lähdettävä liikkeelle.”

SISILIALAINEN SANANPARSI

Maanjärjestys nousee mereltä kuin huokaus ja kiilautuu syvälle yöhön. Se paisuu ja kasvaa, jyly repii hiljaisuuden.

Maanjärjestys yllättää ihmiset sängyistään. Toiset heräävät jo lautasten ja lasien kilinä, toiset vasta kun ovet alkavat paukkua. Siinä vaiheessa, kun seinät alkavat vapista, ovat kaikki hereillä.

Karja mylvii, koirat haukkuvat, ihmiset rukoilevat tai kiroilevat. Vuoret pudistelevat rinteiltään kiviä ja mutaa, maailma on sijoiltaan.

Järjestys ehtii Pietraliscian kortteliin, tarttuu talon perustuksiin ja ravistaa niitä hulluna.

Ignazio avaa silmänsä, seiniä vavisuttava jyske on riuhtaissut hänet unesta. Matala katto sängyn yläpuolella näyttää siltä kuin olisi sortumaisillaan hänen päälleen.

Tämä ei ole unta. Kaikki on kammottavan totta.

Ignazio näkee veljentyttärensä Vittorian sängyn liukuvan edes-

takaisin seinän ja keskilattian väliä. Metallirasia tärisee arkun päällä ja putoaa lattialle yhdessä kamman ja partaveitsen kanssa.

Sisempää talosta kuuluu naisen huuto. ”Apua, auttakaa! Maanjäristys!”

Avunhuuto sysää Ignazion toimintaan. Mutta hän ei lähde huoneesta. Hänen on ensin saatava Vittoria turvaan, tyttö on vasta yhdeksänvuotias ja peloissaan. Hän ohjaa lapsen sängyn alle suojaan seinistä lohkeilevilta laastinkappaleilta.

”Pysy tässä, ymmärrätkö?” hän sanoo. ”Älä lähde tästä mihinkään.”

Tyttö nyökkää. Hän on liian peloissaan edes puhuakseen.

Paolo. Vincenzo. Giuseppina.

Ignazio ryntää huoneesta. Käytävä tuntuu loputtoman pitkältä vaikka sen kulkemiseen tavallisesti riittää vain muutama askel. Hän tuntee seinän vetäytyvän kämmenensä alta, palaavan takaisin, liikuvan kuin elävä olento.

Hän pääsee veljensä Paolon makuuhuoneeseen. Ikkunaluukkujen raosta kiilautuu sisään terävä valokuo. Veljen vaimo on jo syöksynyt ylös sängystä. Giuseppinan äidinvaisto on hälyttänyt hänet hereille, Vincenzoa, hänen muutaman kuukauden ikäistä lastaan uhkaa vaara. Hän yrittää saada syliinsä kattohirsuin ripustetussa kehdoissa nukkuvan vastasyntyneen, mutta kori on maanjäristyksen armoilla. Nainen itkee epätoivoisesti ja yrittää tarttua villisti heittelehtivään kehtoon.

Hartiahuivi putoaa lattialle ja jättää naisen olkapäät paljiksi. ”Lapseni! Pyhä Neitsyt, auta meitä!”

Giuseppina saa otteen pojasta. Lapsen silmät revähtävät ammolleen, ja se puhkeaa rajuun itkuun.

Ignazio huomaa hahmon keskellä kaaosta. Se on hänen veljensä Paolo. Paolo loikkaa lattialle, tarttuu vaimoonsa, työntää naisen käytävään. ”Ulos!”

Ignazio pyörtää takaisin. ”Odota! Vittoria!” hän huutaa. Lapsi on sängyn alla pimeässä, hän on kätkeyntynyt kerälle ja kiertänyt käsivar-

tensa päänsä ympärille. Mies nostaa tytön syliinsä ja syöksyy ulos. Seiniltä putoaa laastinkappaleita, maanjäristyksen raivo ei laannu.

Ignazio tuntee, miten lapsi etsii hänestä turvaa ja tarrautuu hänen paitaansa kaikin voimin. Pelästyneen tytön kynnet painuvat hänen ihoonsa.

Paolo työntää heidät kynnyksen yli ja alas rappusia. ”Tänne, tulkkaa.”

He juoksevat keskelle pihaa samalla, kun maanjäristys saavuttaa huippunsa. He painautuvat toisiaan vasten päät yhdessä ja silmät tiukasti ummessa. Heitä on viisi. Kaikki ovat selvinneet ulos.

Ignazio vapisee, rukoilee ja toivoo. Se on loppumaisillaan. Täytyyhän sen loppua.

Aika hajoaa lukemattomiksi ohikiitäviksi hetkiksi.

Sitten, niin kuin oli alkanutkin, jyly laantuu ja lopulta vaimenee.

Lyhyen hetken ei ole muuta kuin yö.

Ignazio kuitenkin tietää, että rauhaan ei ole luottamista. Sen läksyn hän oppi jo varhain.

Hän nostaa katseensa. Hän tuntee tytön kauhun paitansa läpi, ihoon painuvat kynnet, vapinan.

Ignazio näkee pelon kälynsä silmissä ja helpotuksen veljensä kasvoilla, hän huomaa Giuseppinan etsivän miehensä käsivartta ja Paolon ravistautuvan vapaaksi ja lähtevän kohti taloa. ”Jumalan kiitos, talo on yhä pystyssä. Huomenna päivänvalossa näemme mitä tuhoa järjestys on saanut aikaan ja...”

Juuri sillä hetkellä Vincenzo puhkeaa vuolaaseen itkuun. Giuseppina keinuttaa lasta. ”Shh, äidin oma rakas, kaikki on hyvin”, hän lohduttaa ja siirtyy takaisin Ignazion ja Vittorian luo. Giuseppina on yhä peloissaan, Ignazio huomaa sen nopeasta hengityksestä ja hienerityksestä, pelon haju sekoittuu yöpaidan saippuantuoksuun.

”Vittoria, oletko kunnossa?” Ignazio kysyy.

Veljentytär nyökkää mutta ei päästä otetta setänsä paidasta. Ignazio irrottaa pienen käden sormi kerrallaan. Hän ymmärtää tytön

pelon, lapsi on orpo, hänen veljensä Francescon tytär. Veli ja tämän vaimo kuolivat muutama vuosi sitten ja jättivät tytön Paololle ja Giuseppinalle, ainoille ihmisille jotka saattoivat tarjota hänelle perheen ja katon pään päälle.

”Olen tässä, älä pelkää.”

Vittoria tuijottaa häntä mykkänä pelosta ja tarrautuu heti Giuseppinaan samalla tavalla kuin oli hetkeä aikaisemmin tarrautunut häneen, kuin merihädässä.

Vittoria on asunut Giuseppinan ja Paolon luona siitä lähtien, kun he menivät naimisiin vajaan kolme vuotta aikaisemmin. Hän muistuttaa luonteeltaan setäänsä Paoloa, hän on vähäpuheinen, ylpeä ja pidättyväinen. Mutta tällä hetkellä hän on vain pelästynyt pieni tyttö.

Pelon voi kuitenkin peittää moneen naamioon. Ignazio tietää hyvin, ettei veli jäisi toimeettomana murehtimaan. Jo nyt Paolo katselee pihaa ja laakson keskelleen sulkevia vuoria kädet vyötäisillä ja kasvat synkkinä. ”Herra Jumala, kauanko sitä oikein kesti?”

Kysymys vajoaa hiljaisuuteen. Sitten Ignazio vastaa: ”En tiedä. Kauan.” Hän yrittää tukahduttaa sisältään nousevaa vapinaa. Hänen kasvonsa, joiden leukaperiä peittää vaalea parransänki, ovat pelon jäykistämät, kapeat kädet liikkuvat hermostuneesti. Hän on nuorempi kuin Paolo, joka myös näyttää vanhemmalta kuin todellisuudessa on.

Jännitys sulaa uupumukseksi ja antaa tilaa ruumiillisille tuntemuksille, kosteudelle, pahoinvoinnille ja pikkukiville, jotka painavat kipeästi jalkapohjia. Ignazio on paljain jaloin ja yöpaidassa, käytännöllisesti katsoen kuin ilman vaatteita. Hän haroo hiukset otsaltaan ja katsoo ensin veljeään, sitten kälyään.

Päätökseen kuluu vain hetki.

Ignazio lähtee kohti taloa. Paolo tulee perään ja tarttuu käsivarresta. ”Mihin oikein luulet olevasi menossa?”

”He tarvitsevat jotain päälleen.” Ignazio nyökkää Vittorian ja lasta tuudittavan Giuseppinan suuntaan. ”Pysy vaimosi rinnalla,

minä menen.”

Nuorempi veli ei jää odottamaan vastausta. Hän nousee portaat ripeästi mutta varoen ja pysähtyy sisäänkäynnin kohdalla ja antaa silmilleen aikaa tottua hämärään.

Tavaroita lojuu maassa, lautasia, tarvekaluja ja kaatuneita tuoleja. Lattianrajassa laarin vieressä leijuu jauhopilvi ilmassa.

Sydämessä vihlaisee, tämän talon on Giuseppina tuonut myötäjäiksi Paololle. Heidän talonsahan se on, totta kai, mutta se merkitsee kotia myös Ignaziolle. On järkyttävää nähdä se tällaisessa kunnossa.

Ignazio epäröi. Hän tietää, mitä voi tapahtua, jos järjestys alkaa uudelleen.

Epäröintiä kestää vain hetken. Hän menee sisään ja tempaisee peitteet sängyiltä mukaansa.

Hän jatkaa omaan huoneeseensa, löytää työkalureppunsa ja nostaa sen olalleen. Hän löytää myös metallirasian ja avaa sen kannen. Äidin kihlasormuksen hohde pimeässä tuo lohtua.

Ignazio työntää rasian reppuun.

Käytävässä hän huomaa Giuseppinan hartiahuivin lattialla, mihin se on varmaankin pudonnut paon aikana. Käly ei eroa huivista koskaan. Hänellä on ollut se harteillaan siitä päivästä lähtien, kun hänestä tuli osa tätä perhettä.

Ignazio tarttuu hartiahuviin, palaa etuovelle ja tekee ristinmerkin kohti ovenpielen ristiinnaulittua.

Samalla hetkellä maa alkaa liikkua uudelleen.

”Jumalalle kiitos, tämä ei ollut yhtä pitkä.” Ignazio jakaa peitteet veljensä kanssa, yhden hän antaa Vittorialle. Viimeiseksi hartiahuivin.

Hänen ojentaessaan sen Giuseppinalle, käly nostaa kätensä kaulalleen ja huomaa paljaan ihon. ”Mutta...”

”Se oli pudonnut lattialle”, Ignazio selittää ja laskee katseensa.

”Kiitos”, käly sanoo hiljaisella äänellä. Hän kietoutuu huiviin etsien lohtua joka veisi pois oudon kylmyyden tunteen. Ahdistunut muisto saa hänet värähtämään.

”Turha tänne ulos on jäädä seisoskelemaan.” Paolo kiskaisee tallinoven auki. Lehmä osoittaa heikosti mieltään, kun hän vetää sen lieasta tallin vastakkaiselle puolelle. Paolo sytyttää tulusraudalla lyhdyn. Hän järjestää heinäkasoja seinän vierelle. ”Vittoria, Giuseppina, menkää tuonne istumaan.”

Ele on huolehtiva, Ignazio tietää sen, mutta sävy on tiukka. Naisten silmissä on säikähtänyt ja eksynyt katse heidän tuijottaessaan välillä taivasta, välillä tietä. He jäisivät pihalle koko yöksi, ellei joku sanoisi heille mitä tehdä. Se on perheenpään velvollisuus. On oltava vahva, suojeltava, niin tekee mies, ennen kaikkea sellainen mies kuin Paolo.

Vittoria ja Giuseppina asettuvat heinäkasuille. Tyttö kiertyy kerrälle ja painaa nyrkit tiukasti kasvojaan vasten.

Giuseppina katsoo tyttöä. Hän katsoo tätä eikä haluaisi muistaa, mutta muisti on salakavala, luihu, se nousee hänen sisältään, tarttuu kurkusta ja raahaa hänet menneisyyteen.

Lapsuus. Vanhemmat, vanhempien kuolema.

Nainen sulkee tiukasti silmäluomensa, ajaa muiston tiehensä raskaasti huokaisten. Tai ainakin yrittää. Hän puristaa Vincenzoa, vetää alas yöpaitansa kaula-aukon, ja heti lapsi tarttuu nänniin. Pienet kädet puristuvat herkkään ihoon, kynnet raapivat nännipihan reunoja.

Giuseppina on elossa, poika on elossa. Tämä lapsi ei jäisi orvoksi.

Ignazio seisoo ovella. Hän tutkii talon ääriviivoja. On pimeää, mutta hän yrittää silti nähdä merkkejä luhistumisesta, halkeaman, kolhiutuneen kohdan, mitään ei löydy. Hänen on vaikea uskoa sitä todeksi, hän ei melkein uskalla edes toivoa, ettei tällä kertaa ole tapahtunut vahinkoa.

Muisto äidistä on kuin tuulenvire yössä. Äidistä, joka nauroi ja ojensi käsivartensa, kun pieni Ignazio juoksi hänen syliinsä. Äkkiä

mies muistaa repussa oleva metallirasian. Hän tarttuu rasiaan ja ottaa sieltä taotun kultasormuksen. Hän puristaa sen käteensä ja nostaa käden sydämelleen.

”Äiti.”

Kuiskausta tuskin kuulee. Se on kuin rukous, toive lohdusta. Syli, jota hän on ikävöinyt seitsenvuotiaasta lähtien. Siitä lähtien, kun hänen äitinsä Rosa kuoli. Oli vuosi 1783, jolloin Jumala rankaisi maailmaa, vuosi, jolloin maa oli järissyt kunnes Bagnarasta ei ollut jäänyt jäljelle muuta kuin rauniot. Tuhoisa maanjäristys oli iskenyt Calabriaan ja Sisiliaan, aiheuttanut tuhansien ihmisten kuoleman ja vienyt yksin Bagnarasta mukanaan kymmeniä kyläläisiä vain yhdessä yössä.

Myös tuolloin Ignazio ja Giuseppina olivat olleet samassa paikassa.

Ignazio muistaa hänet hyvin. Laiha ja kalpea pikkutyttö, kiilautuneena veljensä ja siskonsa väliin, tuijottamassa kahta multakasaa, joilla oli yhteinen risti, lasten vanhemmat, jotka kuolivat unessa makuuhuoneensa raunioiden alle.

Ignazio oli isänsä ja siskonsa vieressä, teini-ikäinen Paolo hiukan kauempana, kädet tiukasti nyrkissä, synkkä ilme kasvoillaan. Noina päivinä ei itketty ainoastaan oman perheen vainajia. Giuseppinan vanhempien, Giovanna ja Vincenzo Saffiottin, hautajaiset järjestettiin samana päivänä kuin Ignazion äidin, Rosa Bellantonin, hautajaiset, ja samaan aikaan heidän kanssaan haudattiin suuri määrä muitakin Bagnaran kyläläisiä. Samat sukunimet toistuivat monta kertaa, Barbaro, Spoliti, Di Maio, Sergi, Florio.

Ignazio laskee katseensa. Heti kun Giuseppina nostaa kasvonsa ja heidän silmänsä kohtaavat, hän näkee, että samat muistot vainoavat myös kälyä.

He ymmärtävät toisiaan, heidän surunsa on yhteinen, he tuntevat sisällään samaa yksinäisyyttä.

